

okusa. Za to ne zadostuje sama pobožnost in globoka vera, je še nekaj neizrazljivega, ki vodi pero, in besed, ki služijo Najvišjemu, ne vodi ne jezik, ne oko in ne uho. Mati Elizabeta se tega ni povsod zavedala. Tako se mi vsaj zdi, ker me mestoma motijo izrazi in razne primere, ki jih mučno prenesem.

Toda za take posameznosti obilo odškodujejo pesmi, kakor »Pustite me domov!«

Kako je meni zemlja tuja,
njen dih kàk mrzel in leden:
četudi solnce cvetje vzbuja,
nikdar nasičen grob ni njen.
Nad zvezdami, nad zvezdami,
tam slutim jaz življenje večno,
neskončno blaženo in srečno —
pustite me domov!

Pomlad zelene vence vije,
jesen jih kruto vrže v prah;
prepeva majnik melodije,
molčec je listopad in plah.
Nad zvezdami, nad zvezdami,
tam nikdar ne zamrje cvetje,
nikoli ne utihne petje — —
pustite me domov!

Ta zemlja mrzla in nestalna,
utiska srečo svoj pečat,
svetá ljubav je voda kalna,
ki ne prodre je žarek zlat.
Nad zvezdami, nad zvezdami,
tam slutim jaz ljubezen zvesto,
tam čaka Jezus me nevesto —
pustite me domov! (Str. 52.)

In še in še je takih. Zato v celoti pesmi brez pridržka priznam in sem prepričan, da bo mati Elizabeta dobila hvaležen krog bravk in bravec, ki ji bo v uri zbranosti sledil in bo deležen balzama svetega čuvstvovanja. Joža Lovrenčič.

William Shakespeare: **Julij Cezar**. Založba v 5 dejanjih; poslovenil Oton Župančič. — Druga, izpremenjena izdaja. Nova knjižnica 7. — Izdala in založila Nova založba v Ljubljani 1922. Z Župančičevimi prestavami se rad ukvarjam, ker me zanima pogled v njegovo delavnico, ne samo v delavnico Župančiča-prevajavca, ampak tudi Župančiča-poeta, oblikovavca jezikoslovnega izraza. Kdor bo pisal svoj čas študijo o Župančiču kot mojstru jezika in o njegovi umetniški rasti, se ne bo mogel izogniti natančnemu študiju njegovih prevodov. Kajti ti prevodi so obenem dokumenti njegovega notranjega zorenja, vsak nov izraz je plod doživetja ali občutja doslej nejasnega pojma. Če bi mi delo ne nudilo tega velezanimivega pogleda v delavnico našega pesnika, bi radi malenkostnega dlakocepstva nad tem ali onim izrazom ne pomakal peresa v črnilo.

Kar sem uvodoma povedal v poročilu o Beneškem trgovcu (D. in sv. 1922, str. 407), velja v polni meri tudi za ta prevod. Napredek napram prvi izdaji je ogromen, giblje se v smeri jedrnatosti in določenosti izraza na eni, na drugi v smeri osvoboditve od gotovih vplivov nemškega prevoda, ki je kumoval prvi izdaji, v smislu približanja druge iz-

daje k določnejšemu in samostojnejšemu tolmačenju angleškega teksta. Sled svoječasne odvisnosti od nemškega originala pa se da vseeno še pogosto konstatirati in borba s temi sledmi se mi zdi, da je bila najtežja stran predelovanja prevoda za drugo izdajo. V sledečih opazkah bom navedel nekaj pripomb, ki bodo vsebovale poudaritev te ali one prednosti ali eventuelno pomanjkljivosti prevoda; v splošnem pa smatram med dosedanjimi prevodi prevod Julija Cezarja za najpopolnejšega; odlikujejo se posebno težka mesta, n. pr. Antonijev govor in mesta, kjer se v razgovoru kreše bistroumje enega ob bistroumnost drugega.

Pri presojanju sem rabil obe slovenski izdaji, angleško izdajo, ki je bila tiskana 1801 pri Turneiseniu v Bazlu, in nemško Schlegel-Tieckovo, Berlin l. 1852. Pri citatih bom zaznamoval slovenski izdaji z I. in II., angleško z a., nemško z n. Omejujem se samo na mesta, kjer sem zasledil redko res kako netočnost ali pa kjer se mi zdi važno poudariti razmerje do nemškega prevoda. V I. 11. je bil prevod »Kakšnih vjetnikov je privedel v Rim in jih na voz je svoj v okras privezal?« napravljen po n. 6. (und fesselt sie zur Zier an seinen Wagen), ki ne poda pravega smisla originala, dočim je pravilno v II. 6. »da bi v vezéh krasili voz njegov«.

a. 16. »dar'st thou« je prestavljeno I. 18. in II. 13. »ali hočeš«, kar omili resnični smisel, ki je »ali si upaš«, »ali tvegaš«.

a. 25., n. 20., I. 28., II. 21. »thy honourable metal may be wrought from that it is dispos'd,« smisel: častivredna (= poštena) kovina tvojega značaja (čudi), bi se dala prekovati v smislu, protivnem svojemu razpoloženju; v prvi izdaji je bilo to mesto pod očitnim vplivom nemškega prevoda (dein löbliches Gemüt kann seiner Art entwendet werden) prav nerodno in nepoetično prestavljeno: »Tvoja narava vzorna spravi se lahko na drugi tir.« Nova prestava pa je našla še vedno pod gotovo nezavednim vplivom nemške prestave res vzoren, po smislu paralelen prevod: »Tvoja poštena čud bi dala premakniti iz svoje se smeri.« a. 26., n. 21., I. 29., II. 22. »brought yon Caesar home?« je prevedeno očitno po nemškem (kommt ihr her von Caesar?) z »bili ste pri Cezarju?« v resnici pa slovi vprašanje: Ali ste Cezarja domov spremili? a. 26. »Why, saw yon any thing more wonderful?« Prestava I. 29. in II. 22. »In videli več čudnih ste reči?« se mi ne zdi točna in nemška (Ja, saht ihr jemals wundervoll're Dinge?) bolj zadene pravi pomen.

Nemška prestava (n. 21.) »sie flammte wie 20 Fackeln auf einmal« je povzročila nespornost v slovenskem I. 29. »in vzplamtela je naenkrat (kar je dobesedno po nemškem in v pravem pomenu te besede vzeto pravilno) kot 20 plamenic,« v II. 23. pa čitamo: »in zagorela je hipoma (dokaz, da je auf einmal = naenkrat v svoji dvoumnosti med skupno in hipoma zapeljalo v napačno prestavo).« Original namreč pravi (a. 27.): »did flame like 20 torches join'd,« torej kot združenih 20 plamenic, kot naenkrat 20 plamenic.

a. 30. »why old men fools (glag.), and children calculate« je predstavljeno prvič po nemškem (n. 23.: und Greise fasseln, Kinder prophezeien) pravilno z (I. 32.) »blebeče starec, dete prorojuje; v novi pa popolnoma krivo (II. 25.) z »zakaj modruje starec, dete, blaznik (ker je bil glagol zamenjan s samostalnikom)«.

Za faction (a. 44.) se mi zdi smislu najboljše odgovarjajoč izraz »zarotniki«. Nemška prestava (n. 31.) »Bundesbrüder« je vodila preko dobesednega I. 41. »zavezni bratje« k II. 33. »zavezniki«, kar je dobesedno pravilno, a smisel, mislim, da moj predlog bolje zadene.

II. 44. »Ste res bolni?« ne dosega a. 59. »'would yow were not sick!«, ki vsebuje željo, da bi oni ne bil bolan, kar je dobro podano v n. 41. »wärt ihr doch nicht krank!«

II. 59. »Operimo zdaj v Cezarjevi krvi si roké vse do lehti! Opašimo si meče!« Original pravi samo »namažimo«, slovenska prestava je zelo srečna; zdi se pa, da je nastala po nemški pobudi (Färbt die Schwerter!).

Mesto II. 64. »O svet, ti bil si gozd jelenu temu, in on, o svet, bil gozdu je ponos« bi potrebovalo opazko, da je vsebina originala obsežnejša kot prestave, kajti v originalu sloni izraz na besedni igri hart (jelen) in heart (srce), ki se enako izražata, tako da dobimo pomen: srce sveta je bil Cezar. II. 88. »trdó pregnali...« je po nemškem 85. »hart verdammt«, a se mi v slovenskem ne zdi dobro.

II. 104. »Sovražnik bliža v blesku se sijajnem« je po originalu, dočim je bila I. 124. »v sklenjenih se vrstah« po nemški prestavi.

II. 104. »V trenutku mora nekaj se storiti« se mi zdi za »immediatly« (= takoj) originala nerodno in je zopet pod vplivom nem. prestave (102.) »und etwas muß im Augenblick geschehen«. Na vprašanje: »Besedo pred udarcem: ne, rojaki?« odgovarja Oktavij: »Not that we love words better, as you do« (ne da bi mi bolj cenili besede kakor vi); prestava II. 105. se mi zdi nezadostna, ker po mojem zavaja v originalu neodgovarjajoče pojmovanje: Ne da bi mi cenili bolj besede kot dejanja (udarce); odgovor ima namen, zbsti nasprotnika.

II. 112. je v Kasijevih besedah Pindarju za »Sem, dečko!« izpuščeno »Na Partskem sem ujel te in prisegel si mi...«. Ali ni tega stavka izbaenil mogoče tiskarski škrat? Frst.

F. Kočevar. **Mlinarjev Janez**. Slovenski junak ali uplemenitba Teharčanov. Šesti natis. Založila Goričar in Leskovšek v Celju. 1922.

Ferdinand Kočevar je napisal že po letu 1900 svojo ljudsko povest, ki je prav gotovo edina svoje vrste v Slovencih. Doživela je že šest izdaj. Poljudna krajevna snov in stari vzgojno nazorni način pripovedovanja brez vse umetniške želje in sposobnosti ji je pomogel do priljubljenosti pri skrajno neizobraženem občinstvu, predvsem pri nedoraslih in otroških bralcih. Knjiga je — blago, poučno in vzgojno in zelo plehko romantično blago. Šesti natis je zlata resnica, da hoče naše ljudstvo brati, pa nima več pripovednikov kakor je bil en sam in še eden: Jurčič in Andrejčkov Jože.

Dr. I. P.

Sophokles: **Kralj Ojdipus**. Tragedija v petih dejanjih. Prevedel Anton Sovrè. Založila in izdala »Nova založba« v Ljubljani. 1922.

Sovretov prevod pomeni novo dobo v prevajanju starogrške drame pri nas, pa tudi pri Hrvatih. Saj so nam Slovencem doslej trije marljivi filologi že marsikaj prevedli iz starogrške drame (M. Valjavec Ajanta v Janežičevem Cvetju, R. Perušek Ojdipa na Kolonu v Krajčevi biblioteki, Fr. Omerza pa v Mentorju Filokteta, kralja Ojdipa, Ajshilovo trilogijo, Aristofanov Mir; Hrvatom je K. Rac prevedel vse tri tragike celotno), vendar pa je Sovretovo delo nekaj novega v tem slovstvu. Najprej že predgovor, ki je žgoča satira na moderno gonjo zoper staroklasični humanizem. Uvod (str. 9—33), resda kratek, je pisan takó, da paznemu čitatelju odpre vrata v hram staroatiške drame v poglavjih: Izvor drame (komedije in tragedije); namen in snov tragedije; nje razvoj; trilogija; kako in kje so tragedijo uprizarjali. Seznanimo se tudi z življenjem Sofoklejevim ter z njegovimi reformami starogrškega gledališča. Posebno zanimiva pa je analiza prevedene tragedije (z grafično predočbo dejanja). Tu izvemo, da je bil Sofokles globokoreligiozen človek in da je ideja tragedije ta: »brez pobožne vere je človek ničes; Kralj Ojdipus je tragedija ničevosti človeške sreče.« (Str. 29.) In potem pride prevod (str. 35—120) z opazkami (str. 121—127). Dobrodejna je čisto moderna razdelitev v dejanja in prizore ter pojasnila za režiserja in igralce. V prevodu pa se na vsakem izmed 1530 verzov izvirnika poznata znoj in um prevajalca. Nobena pesniška lepota grškega jezika, nobena metafora, tudi oble-dela ne, mu ni ušla; šel je za njo takó dolgo, da jo je ujel in izrazil. (N. pr. v. 68 ima za grški *ἤριστον ἴασιν μόνον* Fr. O.: »Razmišljal sem v skrbeh in eno sem dobil, ki vodi nas iz zla...« A. S. pa konkretno: »Zvesto iščoč naletel sem edinorešni lek...« ali v. 681 *δάπτει*... ima S. »grize sum in skli«, dočim ima Fr. O. samo: »že sum boli.«) Nobene važne besede izvirnika ni S. prezrl. En zgled: v. 181 ima izvirnik tudi besedo *θανατοφόρα*; Fr. O. je verz prevel (Mentor, 1917/18): »Otrok leži na tleh bolan«, besedo θ.' izpustil; Rac je prevel »...leži svijet na tlih i smrću nam prijeti«, a Sovrè je povedal vse, kar tiči v grški besedi: »širéč otróva izparine, leži po tleh mrličev trup.« Skrajna zvestoba napram izvirniku torej! V našem prevodu dalje nisem našel niti enega nejasnega mesta; vse je stilistično skrbno izglajeno. Primerov nebroj. Dočim n. pr. pri Fr. O. 677 ni umljiv, tam, ko Kreont pravi razsrjenemu Ojdipu: »Že grem. Ti motiš se nad mano, isti sem pri teh«, ima A. S. »Grem; a vedi: ti me ne poznaš; v očeh rojakov pa sem poštenjak na vék.« S posebno slastjo čitamo mesta, kjer govoré ljudje iz preprostega naroda; že Sofokles je realistično označil njih govorjenje; in takó tudi naš prevod. N. pr. str. 83, ko kraljica vprašuje sla iz Korinta, ali prinaša novic, odgovarja dobrovoljni možiček: »Novic, kakópak; pa še kakšnih! Sreča za moža in celo žlahto.« (Izvirnik v. 934: »*Ἀγαθὰ δόμεις τε καὶ πόσει τῷ σῷ, γύναι.*« Fr. O. ima: »Da, žena, dobro vest za dom in za moža.«)